

European Securities and
Markets Authority

Suunised

Ristmüügi suunised

Sisukord

1	Eesmärk.....	3
2	Kohaldamisala.....	3
3	Adressaadid	3
4	Järgimis- ja aruandluskohustus ning kohaldamiskuupäev	4
5	Mõisted	5
6	Ristmüügi suunised	6
7	Kahjuliku ristmüügi näited.....	11

1 Eesmärk

1. Käesolevate suuniste põhieesmärk on võtta pädevate asutuste järelevalves äriühingute üle kasutusele ühtne ja tõhus lähenemisviis, mis aitab parandada investorite kaitset liikmesriikides. Suunised aitavad seega selgitada käitumist ja organisatsioonilist korraldust, mida eeldatakse ristmüügiga tegelevatelt äriühingutelt, et vähendada investoritel sellega seoses tekkivat kahju.

2 Kohaldamisala

2. Suuniseid kohaldatakse seoses ristmüügiga finantsinstrumentide turgude direktiivi (MiFID II) artikli 4 lõike 1 punkti 42 tähenduses. Eelkõige kohaldatakse suuniseid investeerimisteenuse pakkumisele paketi osana koos mõne muu teenuse või tootega või sama lepingu või paketi tingimusena.
3. Nimetatud määratlust arvesse võttes soovib Euroopa Väärtpaberiturujärelevalve (ESMA) meelde tuletada, et iga toote või teenuse suhtes, mille puhul äriühing kasutab ristmüüki, või ristmüügist tuleneva paketi suhtes võidakse kohaldada muid äritegevuse eeskirju (mis on sätestatud muudes valdkondlikes ELi õigusaktides peale MiFID II). Suunised ei mõjuta mingil moel äriühingute kohustust selliseid kohaldatavaid nõudeid täita.
4. Suuniseid kohaldatakse seospakettidele ja komplekteeritud pakettidele, kui need ei ole paketi sisalduvate toodete või teenuste suhtes kohaldatavate õigusnormide kohaselt keelatud.

3 Adressaadid

5. Suunised on adresseeritud pädevatele asutustele, kes teostavad äriühingute üle järelevalvet vastavalt järgmistele direktiividele:
 - a. finantsinstrumentide turgude direktiiv (uuesti sõnastatud) (direktiiv 2014/65/EL – MiFID II);
 - b. direktiiv vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeeringuks loodud ettevõtjaid (eurofondid) käsitlevate õigus- ja haldusnormide kooskõlastamise kohta (direktiiv 2009/65/EÜ – eurofondide direktiiv);
 - c. direktiiv alternatiivsete investeerimisfondide valitsejate kohta (direktiiv 2011/61/EL).

4 Järgimis- ja aruandluskohustus ning kohaldamiskuupäev

Suuniste staatus

6. Käesolevad suunised esitatakse ESMA määruse artikli 16 alusel. Kooskõlas selle artikli lõikega 3 peavad pädevad asutused võtma suuniste järgimiseks mis tahes meetmeid. Pädevad asutused, kelle suhtes suuniseid kohaldatakse, peaksid neid järgima, võttes neid asjakohaselt arvesse oma järelevalvetavades (näiteks muutes oma reguleerivat raamistikku või järelevalvemenetlusi).
7. Kooskõlas MiFID II artikli 24 lõikega 11 on ESMA teinud suuniste väljatöötamisel koostööd Euroopa Pangandusjärelevalve (EBA) ja Euroopa Kindlustus- ja Tööandjapensionide Järelevalvega (EIOPA).
8. Suuniseid kohaldatakse alates 3. jaanuarist 2018.

Aruandlusnõuded

9. Pädevad asutused, kelle suhtes käesolevaid suuniseid kohaldatakse, peavad kahe kuu jooksul alates sellest, kui ESMA on avaldanud tõlgitud versioonid, teatama ESMA-le e-posti aadressil cross-selling1861@esma.europa.eu, kas nad järgivad suuniseid või kavatsesid hakata neid järgima, koos mittejärgimise põhjustega. Kui selleks tähtajaks ei vastata, peetakse pädevat asutust suuniseid mittejärgivaks. Teatise vorm on avaldatud ESMA veebisaidil.
10. Kui see tuleb kasuks, on järgmistes lõigetes sisalduvatele suunistele lisatud üks või mitu näidet. Näited selgitavad täpsemalt, kuidas äriühingud võiksid iga suunist (mida rakendavad pädevad asutused) praktikas järgida. Äriühingud võivad siiski ka muul viisil neid suuniseid järgida.

5 Mõisted

11. Kui ei ole märgitud teisiti, on MiFID II-s kasutatud mõistetel käesolevates suunistes sama tähendus. Peale selle kasutatakse suunistes järgmisi mõisteid.

<i>Äriühingud</i>	Järgmised finantsturu osalised: <ul style="list-style-type: none">a) investeerimisühingud (nagu on määratletud MiFID II artikli 4 lõike 1 punktis 1);b) krediidasutused (nagu on määratletud määruse (EL) nr 575/2013 artikli 4 lõike 1 punktis 1), kui nad osutavad investeerimisteenuseid ja -tegevust MiFID II artikli 4 lõike 1 punkti 2 tähenduses;c) fondivalitsejad (nagu on määratletud direktiivi 2009/65/EÜ artikli 2 lõike 1 punktis b), kui nad osutavad direktiivi 2009/65/EÜ artikli 6 lõike 3 kohaseid teenused, ningd) välised AIFi valitsejad (nagu on määratletud direktiivi 2011/61/EL artikli 5 lõike 1 punktis a), kui nad osutavad direktiivi 2011/61/EL artikli 6 lõike 4 kohaseid teenuseid.
<i>Komplekteeritud pakett</i>	Toodete ja/või teenuste pakett, mille iga toode või teenus on saadaval eraldi ja mille puhul kliendile jääb võimalus osta paketi iga komponenti äriühingult eraldi.
<i>Seospakett</i>	Toodete ja/või teenuste pakett, mille puhul vähemalt üks paketi pakutav toode või teenus ei ole äriühingu kliendile eraldi saadaval.
<i>Komponenttoode</i>	Komplekteeritud või seospaketi osaks olev eraldi toode ja/või teenus.

6 Ristmüügi suunised

Hinna- ja kuluteabe täielik avalikustamine

Suunis 1

12. Seos- või komplekteeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama nii paketi kui ka selle komponenttoodete hinnateabe esitamise klientidele.
13. Seos- või komplekteeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama kõikide paketi ostuga seotud teadaolevate asjakohaste kulude (nt haldus- ja tehingukulud ning väljumis- või ennetähtaegse tagastamise tasud) selge jaotuse ja koondandmete esitamise klientidele. Kui kulusid ei ole võimalik eelnevalt täpselt arvutada, kuid klient peab need pärast paketi ostmist sellegipoolest kandma, peaks pädev asutus äriühingult nõudma nende kulude kohta mõistlikel eeldustel põhineva prognoosi esitamist.

Selgitav näide

Kui ristmüük hõlmab intressimäära vahetuslepingut ja ujuva intressimääraga laenu, et klient saaks intressiriski maandada (st klient vahetab ujuva intressimääraga makse fikseeritud intressimääraga makse vastu), esitab äriühing kliendile põhiteabe vahetuslepingu kõigi aspektide kohta, mis mõjutavad oluliselt kliendi lõppkulusid, nagu kliendi võimalik maksekohustus intressimäärade muutumise korral ja vahetuslepingu väljumistasud.

Hinna- ja kuluteabe nähtav esitamine ja õigeaegne edastamine

Suunis 2

14. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama paketi ja selle iga komponenttoote hinda ja kõiki asjakohaseid kulusid käsitleva teabe kättesaadavaks tegemise aegsasti enne seda, kui klient seob end lepinguga, et ta saaks teha teadliku otsuse.

Suunis 3

15. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama paketi ja selle komponenttoodete hinna- ja kuluteabe esitamise klientidele nähtavalt, täpselt ja lihtsas keeles (koos tehniliste mõistete selgitustega).
16. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama kombineeritud või seospaketi osaks olevate komponenttoodete reklaamimisel nende komponenttoodete hinna- ja kuluteabe võrdse nähtavuse, et klient märkaks asjakohaselt ja kiiresti, milline on nende paketi ostmise mõju kuludele.

Selgitavad näited

- 1) Äriühingu turundusteedaannetes kasutatakse iga pakettina müügiks kavandatud komponenttoote asjakohase hinna- ja kuluteabe esitamiseks sama kirjatüüpi. Ühe komponenttoote teavet ei tõsteta suurema või paksema kirjatüübi kasutamisega rohkem esile.
- 2) Kui müük toimub interneti teel või muu kanali kaudu ilma müügitöötaja otsese osaluseta, ilmub mõlema paketti kuuluva toote hinna- ja kuluteave asjakohastel veebilehtedel varakult ja on klientidele hõlpsasi navigeeritav, mis tähendab, et ühe kombineeritud paketti kuuluva toote hinna- ja kuluteavet ei paigutata ega „peideta” äriühingu elektroonilise müügivormi lõpuossa.

Suunis 4

17. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama hinna- ja kuluteabe esitamise klientidele viisil, mis ei ole eksitav ega moonuta või varja kliendi tegelikke kulusid ega takista asjakohast võrdlust teiste toodetega.

Hinnaga mitteseotud omadusi ja riske (kui see on asjakohane) käsitleva põhiteabe täielik avalikustamine

Suunis 5

18. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama iga komponenttoote ja paketi hinnaga mitteseotud omadusi ja vajaduse korral riske käsitleva põhiteabe esitamise klientidele, sealhulgas eelkõige teabe riskide muutumise kohta kombineeritud paketi ostmisel võrreldes iga komponendi eraldi ostmisega.

Selgitav näide

Äriühing pakub soodusintressimääraga säästukontot ainult juhul, kui ostetakse struktureeritud võlakirju. Sel juhul erineb kogupaketi riskitase riskidest, mis kaasnevad üksnes säästukontoga: säästukonto algkapital on tagatud ja ainus muutuja on makstav intress. Struktureeritud investeerimistootesse investeeritud algkapital ei pruugi aga tagatud olla ja võib seega osaliselt või täielikult kaotsi minna. Sellise näite puhul on komponentide riskiprofiilid selgelt väga erinevad ja nende kombineerimisel võib struktureeritud tootega seotud riskitase säästutoote ohutust sel määral kahjustada, et oluliselt suureneb paketi üldine riskisus. Äriühing teavitab klienti selgelt, kuidas muutub risk, kui kummagi komponendi eraldi ostmise asemel ostetakse kombineeritud pakett.

Hinnaga mitteseotud omadusi ja riske (kui see on asjakohane) käsitleva põhiteabe nähtav esitamine ja õigeaegne edastamine

Suunis 6

19. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama hinnaga mitteseotud tegurite ja asjakohaste riskide tutvustamise klientidele sama nähtavalt ja kaalukalt nagu esitatakse komponenttoodete või seos- või kombineeritud paketi hinna- ja kuluteave ning nende selgitamise klientidele lihtsas keeles (koos tehniliste mõistete selgitustega) aegsasti enne seda, kui klient seob end lepinguga.
20. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid ka kohustama äriühinguid tagama paketi hinnaga mitteseotud omadusi ja riske käsitleva teabe esitamise klientidele viisil, mis ei ole eksitav ega moonuta kliendi jaoks nende tegurite mõju.

Selgitavad näited

- 1) *Äriühing juhib kliendi tähelepanu seos- või kombineeritud paketi ja komponenttoodete piirangutele ja riskidele (kui see on asjakohane) ning annab kliendile asjakohast teavet paketi ja komponenttoodete peamiste eeliste, piirangute ja riskide (kui see on asjakohane) kohta. Müügitöötaja selgitab hoolikalt ja õigel ajal (st enne, kui klient seob end lepinguga), kuidas need hinnaga mitteseotud tegurid oluliselt muutuvad olenevalt sellest, i) kas ostetakse komponenttoode ja ii) milline komponent valitakse. Äriühing teavitab seospaketi klienti paketi üldistest eelistest, piirangutest ja riskidest (kui see on asjakohane).*
- 2) *Klientidele hinnaga mitteseotud olulise teabe esitamisel või avalikustamisel ei piirdu äriühing vaid üldise viitega oma tingimustele. Selle asemel selgitab äriühing kliendile lihtsas keeles riske (kui see on asjakohane) ja hinnaga mitteseotud teavet.*

Ostu valikulisuse teabe nähtav esitamine ja edastamine

Suunis 7

21. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama klientide nõuetekohase teavitamise sellest, kas komponenttooteid on võimalik osta eraldi, see tähendab, kas kliendid saavad valida, milliseid tooteid osta, või peab klient – kui valdkondlikud õigusaktid seda lubavad – ostma teatava komponenttoote, et saada õiguse osta üks teine äriühingu toode.
22. Kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama ostuvõimaluste sellise väljatöötamise, et kliendid saaksid ostu aktiivselt valida ja teha seega teadliku otsuse osta komponenttoode või kombineeritud pakett. Pädevad asutused peaksid seetõttu kohustama äriühinguid tagama, et nad ei kasuta toodete või teenuste ristmüügil eelmärgistatud kastikesi (veebis või muus müügidokumendis).

23. Kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama oma ostuvõimaluste esitamise viisil, mis ei jätta väära muljet, et kombineeritud paketi ostmine on kohustuslik, kui see on tegelikult valikuline.

Selgitavad näited

- 1) *Äriühing pakub mitmesuguseid erinevaid investeerimistooteid. Äriühing tutvustab selgelt kliendi valikuvõimalusi. Näiteks on selge, et klient võib osta ainult korralduste täitmisel põhineva teenuse ilma lisatoodeleta (nt turuandmete ja finantsanalüüsita). Samuti on selge, kas kliendi valik piirdub komponenttoodete teatavate kombinatsioonidega või saab ta vabalt valida kombineeritavaid tooteid.*
- 2) *Ainult korralduste täitmisel põhineva teenuse ja turu-uuringute kombineeritud paketi ostmise valik on äriühingu müügiotstarbelistel veebilehtedel tühjaks jäetud. Klient peab ostu tegemiseks klõpsama „jah” vastuseks lihtsale küsimusele selle kohta, kas klient soovib lisaks põhitootele osta lisatoote (kõnealusel juhul turu-uuringud) (ja seega kombineeritud paketi).*

Asjaomaste töötajate piisav koolitus

Suunis 8

24. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama iga paketi osana müüdava toote turustamise eest vastutavate töötajate piisava koolituse, sealhulgas valdkonnaülese koolituse, kui see on asjakohane. Töötajate koolitus peaks tagama, et nad tunnevad komponenttoodete ja kombineeritud või seospaketi riske, kui see on asjakohane, ja suudavad neid lihtsas (mittetehnilises) keeles klientidele tutvustada.

Huvide konfliktid müügitöötajate tasustamissüsteemides

Suunis 9

25. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama vastutustundlikku äritegevust, klientide õiglast kohtlemist ning seos- või kombineeritud paketti müüvate töötajate huvide konfliktide vältimist soodustavate sobivate tasustamismudelite ja müügistiimulite olemasolu ja järelevalve kõrgema juhtkonna poolt.

Selgitavad näited

- 1) Äriühing hoidub rakendamast tasustamispoliitikat, tavasid ja tulemuspõhist konkurentsi, mis õhutavad komisjonitasu väljavaatega müügitöötajaid kombineeritud paketi müüki läbi suruma ja võivad seega soodustada kas paketi komponendi või paketi enda ebavajalikku/sobimatut müüki. Näiteks kui müügitöötajatel on stiimulid laenu ja kauplemiskontot hõlmava ristmüügi tegemiseks, kaasneks sellise tasustamissüsteemiga laenu ja seega ka paketi ebasobiva müügi stimuleerimise risk.
- 2) Äriühing hoidub tasustamispoliitikast ja tavadest, mille puhul järgneb kombineeritud või seospaketiga seotud konkreetse müügieesmärgi täitmata jätmisele müügitöötajate põhipalga oluline alandamine, ning vähendab seega riski, et müügitöötaja teostab selle vältimiseks kombineeritud paketi sobimatut müüki.
- 3) Äriühing hoidub vähendamast müügitöötaja preemiat või väljateenitud ergutustasu seetõttu, et kombineeritud paketi müügieesmärk või -künnis on jäänud saavutamata.

Müügijärgse tühistamise õigused

Suunis 10

26. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama, et kui paketi ühe või mitme komponendi suhtes kohaldatakse nende eraldi müügi korral taganemistähtaegu või müügijärgse tühistamise õigusi, kohaldatakse neid õigusi komponentide suhtes ka paketti kuulumisel.
27. Seos- või kombineeritud paketti turustavate äriühingute üle järelevalvet teostavad pädevad asutused peaksid kohustama äriühinguid tagama, et klientidel on lubatud ristmüügipakkumises rühmitatud tooted hiljem ebaoproportsionaalsete karistusteta üksteisest lahutada, kui ei ole mõjuvaid põhjusi, miks see ei ole võimalik.

7 Kahjuliku ristmüügi näited

28. Järgmised näited kujutavad endast MiFID II artikli 24 lõike 11 kohast mitteammendavat loetelu olukordadest, kui ristmüük ei vasta MiFID II artikli 24 lõikes 1 sätestatud kohustustele.

Rahalise kahju näited

1. näide

Kahe toote pakkumine pakettis, kui pakkumise hind on kõrgem kui kummagi sama äriühingu poolt eraldi pakutava komponendi hind (kui toodetel on mõlemal juhul täpselt samad omadused).

2. näide

Kliendi meelitamine ristmüügipakkumist vastu võtma, reklaamides / tuues esile asjaolu, et kliendi poolt maksmisele kuuluvate kulude ja tasude üldsumma on müügipäeva seisuga väiksem kui iga komponendi kumuleeritud hind eraldi müümise korral, kui tegelikult on see kulude ja tasude summa juba määratud aja jooksul kasvama näiteks jooksvate kulude/tasude kogunemise tõttu.

3. näide

Paketi kindlustuskomponendi eest ette tasutud kindlustusmakse proportsionaalse osa tagastamata jätmise pärast kindlustustootega koos müüdud investeerimisteenuse lõpetamist, kui kindlustustoodete ei jää jõusse.

Vähenenud liikuvusega seotud kahju näide

4. näide

Kindlustusalase kõrvaltoote eest ebaproportsionaalsete ennetähtaegse lõpetamise tasude nõudmine, kui klient soovib pakutud kindlustuskaitse asendada alternatiivse teenuseosutaja omaga või ähvardab lõpetada lepingulise suhte seoses teise pakettis sisalduva tootega.

Soovimatute või ebavajalike toodete ostmise näide

5. näide

Toote pakkumine kombineeritult mõne teise tootega, mida klient ei ole soovinud, kui äriühing teab või peaks teadma, et toode dubleerib tarbetult mõnda teist toodet, mis on kliendil juba olemas ja millest ta kasu ei saa (sh seetõttu, et klient ei vasta nõuetele).